

**KONFERENCE
NAŠE SPOLEČNÁ
PŘÍTOMNOST:
MĚNÍCÍ SE
SPOLEČNOST?**

Editor: Jan Vávra

**CONFERENCE
OUR COMMON
PRESENT:
CHANGING
SOCIETY?**

Ediční řada Varia

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

**CONFERENCE
OUR COMMON
PRESENT:
CHANGING
SOCIETY?**

Book of abstracts

from 2nd year

of interdisciplinary conference

Editor: Jan Vávra

**KONFERENCE
NAŠE SPOLEČNÁ
PŘÍTOMNOST:
MĚNÍCÍ SE
SPOLEČNOST?**

**Sborník abstraktů
z 2. ročníku
mezioborové konference**

Editor: Jan Vávra

Conference site and date:

Department of Cultural Studies
Faculty of Arts, Charles University in Prague
Celetná 20
110 00 Prague 1

March 23rd, 2012

Conference was organized by:

Department of Cultural Studies, Faculty of Arts,
Charles University in Prague
Faculty of Economics, University of South Bohemia in České Budějovice
Department of Cultural and Religious Studies, Faculty of Education, University of Hradec Králové

The conference was co-funded
by research project of 7th FP EU GILDED.

Organization team of conference:

Jan Vávra
Zdenka Sokolíčková
Miloslav Lapka
Eva Cudlínová

Conference papers were presented in Czech and English.
Abstracts of all papers in this conference book are in both languages.

More information about conference:
www.ecoology.org

Místo a datum konání konference:

Katedra teorie kultury (kulturologie)
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Celetná 20
110 00 Praha 1

23. března 2012

Konferenci spolupřátali:

Katedra teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty
Univerzity Karlovy v Praze
Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
Katedra kulturních a náboženských studií Pedagogické fakulty Univerzity
Hradec Králové

Pořádání konference bylo podpořeno
výzkumným projektem 7. RP EU GILDED.

Organizační tým konference:

Jan Vávra
Zdenka Sokolíčková
Miloslav Lapka
Eva Cudlínová

Konferenční příspěvky byly předneseny v češtině a angličtině.
Abstrakty všech příspěvků jsou v tomto sborníku k dispozici v obou jazycích.

Veškeré informace o konferenci:
www.ecoology.org

Abstrakty v českém jazyce

Nové pohledy na vědu a vzdělání v kontextu udržitelného rozvoje – změny paradigmatické, institucionální nebo jen zbožná přání?

Jana Dlouhá

Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v Praze, Česká republika
jana.dlouha@czp.cuni.cz

V posledních dekádách se diskutuje o tzv. „třetí roli“ univerzit, což vyplývá ze vzrůstajícího zájmu o jejich společenskou angažovanost a souvisí s faktem, že v otázkách udržitelného rozvoje je vysokým školám přisuzována role klíčových společenských hráčů. Tento požadavek ovšem redefinuje jejich tradiční sféry působnosti: vědu a vzdělání. Interface mezi vědou a politikou se ukázal jako živná půda pro vznik nových výzkumných otázek a následně i metod a oblastí výzkumu; objevují se nové inter-, multi- a trans-disciplinární přístupy (v oblasti environmentálních věd), a jsou definovány nové výzkumné i vzdělávací cíle vycházející často z etických principů a sociálně motivovaných potřeb (všude tam, kde je cílem udržitelný rozvoj). Pro podporu interdisciplinárního výzkumu jsou vytvářeny tzv. „hraniční objekty“ a je zahájen nový typ dialogu mezi vědci a představiteli „nevědy“, tedy dalšími skupinami ve společnosti. Na základě tohoto vývoje se hovoří o nových paradigmatech vědy: např. *post-normální vědě* jak ji vymezili Funtowicz a Ravetz, nebo tzv. *„vědě udržitelnosti“*, *sustainability science*, která umí překonávat jak disciplinární hranice především mezi přírodními a společenskými disciplínami, prosazující se díky společenské angažovanosti vědecké komunity. Všechny tyto změny souvisí s demokratizačními tendencemi ve vědě, a jsou následovány též proměnou vzdělávání na vysokoškolské úrovni, kde se především otevírají možnosti konfrontace různých přístupů (věda, technika, společnost, prostředí) i dialogu mezi různými společenskými skupinami. V této souvislosti se často hovoří o nové formě „sociálního učení“, které je založeno na participativním a kolaborativním přístupu. V praxi je tento koncept považován za základ spolupráce univerzit s dalšími společenskými subjekty např. na regionální úrovni, přičemž dochází ke sdílení znalostí a informací, a je veden dialog v rámci určité komunity. V příspěvku budou představeny hlavní teoretická východiska, z nichž tyto procesy vycházejí, a jejich projevy v praxi, a to na příkladu institucionalizované spolupráce univerzit v rámci tzv. Regionálních center expertizy. Tento typ „inovací“ ve vědě a vzdělání, který se celosvětově prosazuje na četných VŠ, bude podroben kritické analýze; příklady a zkušenosti pak ilustrují současné trendy v dané oblasti.

Postoje místních aktérů venkovských obcí ČR aneb Venkovský prostor: prostor pro žití anebo pro dožití?

Ivana Faltová Leitmanová, Eva Cudlínová, Milan Jílek, Renata Klufová, Ladislav Rolínek

*Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Česká republika
leitman@ef.jcu.cz, evacu@centrum.cz, jilek@ef.jcu.cz, klufova@ef.jcu.cz, rolinek@ef.jcu.cz*

Na území České republiky lze přibližně 90 % obcí označit jako obce venkovské. Žije v nich asi 30 % obyvatel. I přes převažující urbánní charakter české populace, není možné nezabývat se skutečnostmi, které ovlivňují kvalitu života venkovského obyvatelstva.

Formulování strategií rozvoje venkovských obcí nejen v České republice však není možné bez znalosti konkrétních situací v těchto obcích. Pouze na základě detailnějšího pohledu na život současného českého venkova lze identifikovat základní strategie rozvoje jednotlivých typů venkovských obcí.

Předložený příspěvek vychází především z dotazníkového šetření a řízených rozhovorů, uskutečněných v závěru roku 2010 a na počátku roku 2012. Získaná data představují východisko pro identifikaci variantních rozvojových strategií venkovských obcí. Příspěvek se zaměřuje zejména na zkoumání postojů místních aktérů venkovských obcí České republiky, ale využívá rovněž sekundární statistická data, převážně sociálně-ekonomického charakteru. Na základě dotazníkového šetření jsme se pokusili o charakteristiku typického „venkovana“, který je objektem ale i subjektem strategií rozvoje venkova.

Příspěvek je součástí řešení projektu NAZV QI92A023.

Lidé od Březového potoka

Jakub Jarolím, Adriana Kábová¹

¹ *Katedra teorie kultury (kulturologie) Univerzity Karlovy v Praze, Česká republika
jarolimj@seznam.cz, AdrianaKabova@seznam.cz*

„Březový potok“ je pracovní název jedné z lokalit, které byly vytipovány státní organizací SÚRAO (Správa úložišť radioaktivních odpadů) pro stavbu hlubinného úložiště jaderného odpadu. Obzvláště obyvatelé lokality „Březový potok“ na Pačejovsku se stavěli k tomuto záměru odmítavě a spolu s obyvateli ostatních vytipovaných lokalit a zástupci neziskových organizací donutili SÚRAO změnit strategii vůči dotčeným obcím. Druhá etapa průzkumných prací SÚRAO byla roku 2004 vládním usnesením na pět let pozastavena právě v důsledku vlny negativních reakcí. V současné době se o možnosti vybudovat úložiště v lokalitě „Březový potok“ opět jedná.

Protesty obyvatel Pačejova a okolních vesnic byly pozoruhodně radikální stejně jako přístup SÚRAO. Zatímco v počátcích zástupci SÚRAO ignorovali zájmy obyvatel daných lokalit a jednali s nimi s arogancí, v současné době se pokoušejí o vyjednávání a dialog s místními samosprávami.

Cílem tohoto příspěvku je přiblížit, jakým způsobem se z vlivuprostých občanů a samospráv stali potenciální partneři v otázce nakládání s radioaktivními odpady. Analyzován bude postoj místních obyvatel a samospráv k dané problematice, zkoumána bude rovněž motivace obyvatel lokality „Březový potok“ k zapojení se do protestů proti budování úložiště jaderného odpadu v blízkosti jejich domovů. Přestože protesty nabývaly v některých svých formách vyhrocených podob, jimi vyvolaná diskuze vyjadřuje hlubokou obavu o zdraví, „rodnou vesnici“, potomky i okolní biosféru. Kontext je o to zajímavější, uvědomíme-li si, že konečný výběr lokality a započetí stavby hlubinného úložiště je stanoven až na rok 2050–2065.

Je přístup Hnutí Přechodu použitelný v méně sociálně a kulturně vnímavých oblastech?

Max Vittrup Jensen

PermaLot, o. s., Česká republika

Max@PermaLot.org

Myšlenka Přechodové sítě – nebo Hnutí Přechodu (také Přerodu, či Přeměny) – je zakořeněna v síti místních společenství, které se snaží zvýšit svou odolnost pro případ tenčících se zásob levné a snadno dostupné ropy, poruch klimatu a ekonomické nestability. Cílem tohoto komunitního projektu je připravit místní komunity na výzvy způsobené změnami klimatu a nedostatkem ropy. Hnutí přechodu je příkladem socio-ekonomické lokalizace.

Tento mezinárodně úspěšný koncept je asi 5 let starý, ale v České republice se jen stěží prosazuje. Moje magisterská diplomová práce nazvaná „Oblast přechodu Bouzovsko – Je koncept Přechodu použitelný v sociálně/kulturně méně vnímavých lokalitách?“ ukazuje, že tento přístup se na Moravě, stejně jako ve všech zemích bývalého Východního bloku, pravděpodobně neuplatní. Hlavním důvodem, proč se zatím myšlenka přechodu v české společnosti nedaří je nedostatečné pochopení místním obyvatelstvem. Práce nastiňuje „post-socialistické trauma“ českého národa, jež zapříčinil zvnější nastolený socialismus a režimní dozore, což vedlo k nedůvěře v pojmy jako je spolupráce, zapojení do společenského či komunitního života, atd.

Výzkum je založen na empirickém porovnání lokalit v Norsku, USA (Kalifornie, Oregon a New York) a České republice. Jeho součástí jsou dva odlišné způsoby modelování budoucnosti, doplněné o metodologie, které se zaměřují na analýzu možností, jak uplatnit nové technologie a postupy. Výsledky ukazují, že nejlepší způsob jak zajistit provedení přechodových příprav je následovat model „šokových doktrín“: mít připraven zvláštní plán a uplatnit přechodová opatření v ten správný čas.

Tento přístup používá skupina v severní části New Yorku, jež v podstatě připravuje manuál pro případ „nedostatku všeho“. Ten bude připraven ve chvíli, kdy úřady i obyvatelé budou připraveni akceptovat „Plán B“. Toto samozřejmě není ideální přístup, protože nezaručuje plynulý přechod ze současného stavu. Na druhou stranu může být tento přístup jediným možným způsobem jak připravit Přechodové hnutí zdola v České republice.

Odkazy:

Max Vittrup Jensen, M.Sc. Diplomová práce „Oblast přechodu Bouzovsko – Je koncept Přechodu použitelný v sociálně/kulturně méně vnímavých lokalitách?“

Informace o Šokové doktríně: www.naomiklein.org/shock-doctrine

Informace o nedostatku všeho (peak-everything): www.energybulletin.cz

Informace o Přechodovém hnutí (Transition movement): www.resilience.cz,
www.sobestacnost.cz

Obraz ženy jako bytosti ekologické

Tereza Konrádová

*Katedra teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Česká republika
Tekox@seznam.cz*

*Divoženy v róbě od Stelly
hledíce na svůj odraz
z mediální řeky chlemtaly...*

Žena je tradičně vnímána jako přírodní bytost, tedy ta, která s přírodou mluví, rozumí jí, je její součástí – je přírodou. Tohoto spojení si povšimly feministky tzv. druhé vlny, což vedlo, mimo jiné, ke vzniku nového proudu – ekofeminismu. Ten se zakládá právě na blízkosti ženy a přírody a implikuje snahu žen přírodu bránit: prosazovat ekologické smýšlení, jež by mělo být ženám vlastní. Analýza ekologických témat v českém genderově vyhraněném lifestylovém tisku, pro který nejsou tato témata zásadní a který je orientován na komerční úspěch, ukáže, je-li žena předkládána jako tvor „ekologičtější“ než muž.

Analyzovány budou čtyři časopisy, z nichž první dva jsou orientované na ženy (Cosmopolitan, Marianne), druhé na muže (Esquire, Maxim), což umožní pohlédnout na ženu z perspektiv obou pohlaví. Cosmopolitan je zástupce celosvětově rozšířeného časopisu pro „mladou moderní ženu“, Marianne se svým podtitulem „Život začíná ve třiceti“ a výběrem témat oslovuje především ženy o generaci starší. Maxim a Esquire můžeme chápat jako jejich mužské ekvivalenty. Výzkum bude sestávat z formální kvantitativní analýzy (počty příspěvků obsahujících ekologická témata, jejich typ, rozsah etc.), obsahové analýzy a následné komparace jednotlivých periodik. Výsledek by měl ukázat, zdali a jak výše zmíněná média reflektují genderové rozdíly co do přístupu k ekologii.

Zůstává žena přírodní bytostí, která svádí upřímný boj o planetu, nebo se na vykonstruované půdě konzumních médií i celé současné západní společnosti láme její obraz v přírodě odcizeného urbánního tvora, jehož případné ekologicky šetrné chování je podřízeno pouze módním trendům?

Kreativní průmysly: konec svobodné kultury nebo konec mainstreamu?

Mario Kubaš

*Katedra teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Česká Republika
mario.kubas@centrum.cz*

Současná Euro-atlantická společnost prochází radikální změnou paradigmatu, která se dotýká ekonomiky i kultury. Hluboké změny, které mají kořeny v 80. letech, proměňují sociální i konzumní návyky.

Jmenovatelem těchto změn je digitální revoluce, která urychlila proměnu ekonomiky. Nejrychleji rozvíjející se ekonomickou aktivitou je směna nehmotných statků – kulturních obsahů.

Kulturní politiky tuto změnu reflektují, prioritou přestávají být dotační aktivity, tvrdé investice, naopak jsou podporována opatření, která rozvíjejí podnikatelské prostředí v kultuře. Pojetí kultury už není definováno pouze stánky vysoké kultury, jako opera či národní muzeum, za kulturu je považován design či reklama. Právě toto je podstata tzv. kreativních průmyslů.

Významnou úlohu v této proměně sehrává digitální svět, nové typy sociální komunikace, které umožňují sdílet a spoluvytvářet informace a sdělení doposud nebyvalým způsobem. Kulturně-sociální statistiky ukazují, že lidé čím dál tím více utrácejí své prostředky za digitální přístroje, za poplatky, které zpřístupňují obsahy v médiích a internetu.

Vzniká tudíž zcela nový typ obchodu. Lidé kupují kulturní obsahy – knihy, hudbu, informace na internetu, který díky specifickým ekonomickým podmínkám ničí doposud nezpochybnitelnou dominanci mainstreamu, většího vkusu. Miliády kliků utvářejí kulturu více než by se na první pohled mohlo zdát. Digitální svět ničí homogenní vkus.

Na straně druhé roste ekonomický tlak, který chce tento nově utvářející se svět s novými pravidly ovládnout. Mocné firemní celky investují čím dál tím více prostředků právě do tohoto typu kulturní směny, hledají ekonomické modely, které by tuto směnu maximálně finančně zhodnotily a usměrnily její pravidla. Je to další kapitola bitvy o svobodnou kulturu.

Tato kapitola je psána více než kdy jindy lidmi, konkrétními jedinci, nikoliv partikulárními ekonomickými zájmy. Ještě nikdy v dějinách lidstva nebyla zpochybněna teze jedné správné kultury, jednoho správného umění, jako nyní. Kultura je čím dál tím více utvářena odspodu. Nebyvalý rozmach kreativity, se

kterou se denně setkáváme v digitálním prostoru, dokazuje radikální proměnu lidstva. Je to arabské jaro kultury, která se vzbouzí zákonům podnikatelských struktur, které doposud úspěšně definovaly, které knihy, která hudba či film vstoupí do našich životů.

Proč (ne)být s dětmi v přírodě? aneb Čím přispívají lesní mateřské školy do společenské diskuse

Tereza Kulhánková

*Katedra environmentálních studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, Česká republika
terzre@gmail.com*

V České republice vzrůstá počet tzv. lesních mateřských škol, kde děti tráví převážnou část dne celoročně venku v přírodě. Jejich provozovatelé jsou přesvědčeni, že pobytem v přírodním prostředí za každého počasí zprostředkovávají dětem plnohodnotný zážitek skutečnosti a umožňují jim všestranně se rozvíjet. Narážejí však na nesoulad s právním řádem institucionalizujícím předškolní vzdělávání v České republice i na převládající kulturně sdílené předpoklady o tom (nejen), co a k čemu předškolní vzdělávání je. Studie postřehů, zkušeností a přesvědčení provozovatelů Lesního rodinného klubu na Tišnovsku přibližuje na konkrétním případě fenomén českých zařízení hlásících se k lesní mateřské škole. Postřehy, zkušenosti a přesvědčení pojímá jako sociální reprezentace. V přístupu za *všechno může naše vidění světa* právě ty nejvýrazněji ovlivňují, v jaké žijeme skutečnosti.

Zdrojem rozebíraných postřehů, zkušeností a přesvědčení jsou veřejná sdělení provozovatelů klubu doplněná následnými rozhovory. Potřebujeme v předškolním vzdělávání alternativu k jeho převládající podobě? Je vhodným prostředím k předškolnímu vzdělávání prostředí přírodní nebo člověkem vytvořené? Pro koho je přirozené pobývat v přírodě a pro koho ne? Kdo a za jakých podmínek by měl být dětem předškolního věku v přístupu k přírodě průvodcem a co dětem předáváme dnes? A proč vlastně hledat odpovědi: chceme děti raději čisté nebo šťastné nebo na čem jiném nám opravdu záleží?

Provozovatelé lesní mateřské školy úsilím o zajištění vlastní činnosti otevírají ke společenské diskusi témata, která širší veřejnost i věda dosud spíše opomíjely. Studie vznikajících zařízení přináší nejen možnost uvědomit si začlenění podobných občanských iniciativ do širších vazeb a poodhalit jejich společenské působení. Nabízí také koncepty a metodologické náměty k dalšímu zkoumání a naznačuje některá z možných vysvětlení, proč vědecké poznatky na vybraných výzkumných polích dosud chybějí.

Krajina jako místo na hraní

Hannes Palang

Centrum pro krajinu a kulturu, Univerzita Tallin, Estonsko
palang@tlu.ee

Můžeme na venkovské krajině pozorovat posun evropské společnosti směrem k šetrnějšímu chování vůči přírodě, v širším smyslu k „environmentální společnosti“? Nebo podoba venkovské krajiny naznačuje pravý opak?

Před několika lety Marc Antop (2005) označil urbanizaci a dostupnost jako dva hlavní faktory, které mají vliv na měnící se charakter krajiny. Paul Claval (2005) poukázal na fakt, že kultivace půdy, kdysi hlavní životní náplň většiny populace, již není považována za Bohem požehnanou činnost. Krajina jako taková již není spojována pouze s každodenní tvrdou prací, ale proměnila se v místo zábavy v jakémkoli slova smyslu. Turistika zde hraje významnou roli.

Za prvé, můžeme navštívit dříve naprosto nedosažitelná místa. A díky tomu jsou tyto lokality, které byly vždy považovány za nevládné, neužitečné a bezcenné, nyní vnímány jako důležité oblasti poskytující různé hodnoty – vzdělávací, vědecké nebo rekreační. Zmíněnou problematiku přiblížím na příkladu návštěvnických chodníků v estonských bažinách.

Za druhé, krajina je využívána pro různé druhy rekreačních aktivit, her, zážitků atd. Každá z nich zanechává v krajině své vlastní znaky, pro nezasvěcené oko těžko rozeznatelné. Jednou z takových her je i geocaching. V tomto smyslu krajina funguje podobně jako u mnoha domorodých kultur – některá místa jsou přístupná všem, jiná jsou spojená s jistými tajemstvími, o kterých ví pouze zasvěcení. Iniciační obřady se však liší. Čímž se dostáváme k dalšímu tématu spojeným s touto problematikou, totiž k mapám a jejich tvorbě.

Participace na kulturních aktivitách na venkově a ve městě

Věra Patočková, Jiří Šafr

Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i., Česká republika
vera.patochkova@soc.cas.cz, Jiri.Safr@soc.cas.cz

Východiskem příspěvku je koncept, který volá po začlenění kultury do modelu trvale udržitelného rozvoje, neboť kultura formuje to, jak chápeme rozvoj, a ovlivňuje hodnoty a jednání lidí. Kultura je tak vedle sociálního, ekonomického a environmentálního pilíře označována za čtvrtý pilíř udržitelného rozvoje. V této souvislosti se pozornost obrací mimo jiné na oblast měnící se kulturní spotřeby, uchovávání tradic a zachování lokální kultury. Kulturní participace v lokalitě je chápána jako nezbytná složka zdravé a udržitelné společnosti (Hawkes 2001). Podporuje jednak lokální udržitelný rozvoj, napomáhá identifikaci s místem a rovněž přispívá k účasti na procesech lokální demokracie.

Analýza dat z aktuálního rozsáhlého reprezentativního šetření, které bylo realizováno na podzim roku 2011, se zabývá formami trávení volného času v současné české společnosti s důrazem na participaci na kulturních aktivitách a spolkové činnosti, včetně těch souvisejících s přírodou (ochrana přírody, myslivost, zahrádkaření apod.). Autoři si kladou otázku, jak zapojení do těchto aktivit souvisí s prostředím, ve kterém lidé žijí. Pozornost je zaměřena na rozdíly ve volnočasové participaci mezi venkovským a městským prostředím (dle typu osídlení na škále urbánní – rurální), protože město a venkov nabízí rozdílné podmínky pro participaci na volnočasových činnostech zejména těch spjatých s kulturou, spolkovým životem a také aktivitami, které se dotýkají přírody a životního prostředí. Dále jsou sledovány determinanty aktivit volného času a účasti na kulturních a spolkových aktivitách v generační a vzdělanostní perspektivě a v kontextu výsledků z předchozích sociologických výzkumů z osmdesátých let minulého století. Dochází k proměně zastoupení kulturních determinant v životním stylu podle typu osídlení? Pokračuje nadále trend postupného stírání kulturních rozdílů mezi venkovským a městským prostředím? Na závěr sledujeme, zda participace na kulturních a společenských aktivitách konaných v lokalitě, přispívá k identifikaci s příslušnou lokalitou.

Hawkes Jon. 2001. *The Fourth Pillar of Sustainability. Culture's essential role in public planning*. Common Ground Publishing Pty Ltd in association with the Cultural Development Network (Vic).

Udržitelnost tradic versus globalizační vlivy na příkladu českého etnika v rumunském Banátu

Mária Pákozdiová¹, Markéta Šantrůčková²

¹ Ústav aplikované a krajinné ekologie Agronomické fakulty Mendelovy univerzity v Brně, Česká republika;

² Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i., Česká republika

1Mery1@seznam.cz, santruckova@vukoz.cz

Základní výzkumnou otázkou příspěvku je vztah lokální komunity ke globalizačním procesům a způsoby transformace či naopak uchování místních tradic v globalizovaném prostředí. Modelovým územím je specifická lokalita dvou českých vesnic v rumunském Banátu: Svatá Helena a Gerník. Tyto obce byly založeny ve 20. letech 19. století, jejich obyvatelstvo kolonizovalo dosud pusté území Vojenské hranice habsburské monarchie. Místní komunity se konstituovaly do poloviny 19. století a následně se vyvíjely v relativní izolaci od svého rumunského okolí, jež byla dána kulturní i fyzickou (velké vzdálenosti) bariérou. Zároveň však obyvatelé českých vesnic vždy udržovali, byť nepravidelné, kontakty se svojí domovinou prostřednictvím misionářů a osvětových pracovníků koncem 19. století i v meziválečném období (1918–1938) i kontakty s rodinnými příslušníky, kteří odešli do Československa v letech těsně po 2. světové válce. Přesto lze říci, že modernizace výrazně vpadla do banátských vesnic po roce 1989, kdy v Rumunsku padl režim N. Ceausesca a tím i izolace Rumunska obecně. V souvislosti s politickými změnami a možností cestovat. Češi znovuobjevili své krajany v Rumunsku a v oblasti se rozvinul poměrně čilý cestovní ruch zaměřený na návštěvy českých turistů v banátských vesnicích. Zároveň začala další vlna výrazné migrace z banátských vesnic, jejichž obyvatelstvo odchází do České republiky. Další otevření se Rumunska světu znamenalo jeho vstup do EU v roce 2007.

Zároveň s tím se v banátské krajině začaly uplatňovat dosud neznámé podnikatelské aktivity. Jedním z výrazných současných projevů globalizačních tendencí ve zkoumaném území je probíhající výstavba větrných elektráren na území Svaté Heleny a její příprava v Gerníku. Výstavba je nejen obrovským zásahem do krajiny (s dopady jak na krajinný ráz, tak na přírodu), ale také do života zdejších obyvatel. Co avizovaná změna přinese? Jaký bude mít dopad na život místních obyvatel? V modelovém území byly uskutečněny první výzkumy ve formě rozhovorů s obyvateli uvedených obcí a metodou zúčastněného pozorování.

Proměny společnosti a kultury v zrcadle postmoderního umění: krajinné umění

Barbora Půtová

*Katedra teorie kultury (kulturologie) a Ústav pro dějiny umění Filozofické fakulty Univerzity Karlovy
v Praze, Česká republika
bonthyl@email.cz*

Se zrozením postmoderního umění dochází ke změnám nejenom v obsahu uměleckých děl, ale i v oblasti nových výrazových forem, výtvarných prostředků a směrů umění. Předmětem příspěvku je upozornit na umělecký směr zvaný krajinné umění (land-art), který vznikl ve 2. polovině 60. let 20. století v americkém kulturním okruhu. V krajinném umění se primárním uměleckým materiálem, součástí artefaktu i místem jeho prezentace stává krajina. Objekty, které v přírodě vzniknou, se mohou transformovat do nové výrazové formy, ale také zcela zaniknout. V některých případech nelze tvorbu ani zachovat, neboť například krajina podléhá zemní formaci, erozi nebo i proměnám počasí a rytmu ročních období. Cílem příspěvku je nastolit otázku, nakolik krajinné umění zdůrazňovalo environmentální hledisko a nakolik zde krajina sloužila pouze jako kulisa nebo prostor pro manipulaci s velkým množstvím hmoty. Proto bude důraz kladen zejména na komparaci amerického a evropského krajinného umění a důvody jejich odlišného přístupu ke krajině. Počátky amerického krajinného umění, jehož rozměrné objekty se nacházejí zpravidla v rozlehlých pouštích amerického západu, vznikaly prostřednictvím těžké techniky. Zde environmentální zájem ustupuje do pozadí, neboť motivací tvůrců byl zejména únik před přílišnou komercionalizací umění. Evropské krajinné umění se naopak odlišuje tím, že k přírodě nepřistupuje pouze jako k prostředku nebo materiálu. To způsobuje i odlišnost americké a evropské krajiny, již charakterizuje vyšší hustota zalidnění nebo i rozdílné kulturně-historické konotace (tradice úcty ke krajině, její zobrazení v malířství i literatuře, tradice poutnictví aj.). Z tohoto důvodu přistupovali evropští tvůrci ke krajině ohleduplněji a jejich přístup byl environmentálně angažovanější, neboť účelem jejich díla nebylo krajinu přetvářet nebo do ní zasahovat, ale naopak ji spíše využívat jako symbolický prostor a rovnocenného partnera v interakci.

Lze změnit společnost bez změny životního stylu?

Fritz Reusswig

*Potsdamský institut pro výzkum dopadu klimatických změn, Německo
fritz@pik-potsdam.de*

Změny klimatu nejsou jediným, byť velmi podstatným, důvodem proč moderní společnosti potřebují zásadní změnu. Do roku 2050 musíme snížit naše emise skleníkových plynů o 80–90 %, jinak jsou změny klimatu se všemi svými komplexními riziky nevyhnutelné. Vezmeme-li v úvahu závislost moderních společností na uhlíkově náročných zdrojích energie, může být dosaženo nízko-uhlíkové budoucnosti pouze zásadní transformací socio-technických systémů na různých úrovních a v různých oblastech (domácnosti, firmy, města, energetické a dopravní systémy, produkce potravin, kulturní průmysl, atd.). Mnozí vnímají změny klimatu jako nejisté, nebo nepříliš nebezpečné, jiní se zase domnívají, že přechod k nízko-uhlíkové společnosti bude příliš drahý. Proti tomuto názoru vystupuje stále více a více ekonomů, kteří tvrdí, že se jedná pouze o krátkozrakou reakci, a to jak z hlediska ekologického, tak i ekonomického. Dokonce slibují novou vlnu „zeleného růstu“. Ale co tento pojem znamená, a co to znamená pro moderní životní styl? Většina ekonomů, dokonce i ti, kteří považují zelený růst za lék budoucnosti, dává přednost technologickým řešením. Zajímají se především o to, jak a kdy by se mohly zelené technologie stát levnějšími než současné technologie, využívající fosilní paliva. Ekonomové i politici se vyhýbají otázkám, týkajícím se nadměrné spotřeby a kritickému hodnocení konzumního způsobu způsob života. Zpochybňovat preference a kritizovat nadměrnou spotřebu je politicky neúnosné a částečně to připomíná staré dobré komunistické pětileté plány.

Ale je tomu skutečně tak? Ve svém příspěvku se budu snažit zpochybnit tento široce přijímaný názor a odvážím se tvrdit, že bez kombinace technologických řešení a změn životního stylu, bez snížení celkové míry spotřeby v mnoha oblastech, nebudeme schopni dosáhnout ambiciózních cílů, co se týče zmírňování změn klimatu. Zaměřím se také na uhlíkovou stopu z pohledu sociální spravedlnosti a zmíním sociálně-ekologické náklady „úspěšných“, opatření, která opomíjejí životní styl jednotlivců. Jednotlivé případy pocházejí především z Německa a Indie, kde v současné době provádíme výzkum zaměřený na změny klimatu, územní plánování a změny životního stylu. Závěrem bych rád podotknul, že otázky životního stylu nejsou ničím zcela novým – pouze se většinou zaměřuje špatným směrem. Musíme je „jen“ začít řešit jinak.

Jeden krok kupředu, dva kroky zpět: o politice udržitelnosti USA

James Sandy Rikoon

*Fakulta společensko-environmentálních studií, Univerzita Missouri, USA
RikoonSandy@missouri.edu*

Při příležitosti červnové konference Rio +20 v Brazílii je velice vhodné zamyslet se nad tím, zda jsme za uplynulých dvacet let zaznamenali posun směrem k udržitelnosti. Pokud ne, pak je příhodné se ptát, proč tomu tak je a jak co nejlépe zajistit, aby se situace v příštích dvaceti letech změnila.

Pokud bychom se ptali, jak velký pokrok udělaly na cestě k udržitelnosti Spojené státy, odpověď zní moc velký ne. Problém není v tradičních pilířích udržitelného rozvoje – snaze řešit současně hospodářské, environmentální a sociální otázky.

Udržitelnost jako takovou nemůžeme považovat za technický, vědecký nebo výzkumný problém – je to problém veskrze politický. Zaměřil jsem se právě na tuto politickou rovinu a s tím spojený fenomén moci. Politika se přímo dotýká systému řízení a kontroly. Zkoumám proto různé praktiky a postupy, kterými se moc ve svých různých podobách dotýká opatření spojených s udržitelností v USA. A faktem je, že zastánci toho co bychom mohli nazvat hlubokou udržitelností (přeneseno z pojmu hluboká ekologie) mají menší vliv než ti, kteří obhajují udržitelnost mělkou. Zaměřuji se především na tři strategie, kterými zastánci mělké udržitelnosti chrání své zájmy: 1) Při přímých konfliktech u vybraných problémech udržitelnosti při veřejném rozhodování; 2) Omezení se pouze na problematiku, která nepřekročí hranice mělké udržitelnosti a 3) Vyhýbaní se konfliktům tím, že ovlivňují vnímání a představy lidí o problematice udržitelnosti.

V souvislosti s Rio+20 se obávám snahy (a síly) dominantních politických a ekonomických zájmů o ovládnutí politické arény a diskuse o udržitelnosti. Členské státy OSN se shodly, že konference v Riu se zaměří na „zelenou ekonomiku v kontextu udržitelného rozvoje a chudoby“ a na „institucionální rámec pro udržitelný rozvoj“. Ale co tyto pojmy znamenají? Pokud jsou odpovědi předkládány v rámci současného tržně orientovaného paradigmatu, který dnes ovládá americkou scénu, pak koncept „zelené ekonomiky“ bude pouze prázdným pojmem. V důsledku to bude znamenat pouze větší důraz na projekty, jako je obchodování s emisními povolenkami, které snížit emise nedokázaly. Bude to mít také za následek fakt, že potraviny a voda, půda a biodiverzita se

stanou ještě více obchodními komoditami. Jak se již ukázalo, toto řešení nepomohlo snížit problémy s nedostatkem jídla a vody, chudobu ani poškozování životního prostředí – ba naopak k těmto problémům ještě přispělo. Což znamená, že jsme se v našem úsilí o udržitelnost neposunuli o krok vpřed, ale naopak, o dva kroky zpět.

Ochrana přírodní rozmanitosti v údolí Uruwa, Papua Nová Guinea

Martin Soukup

*Katedra teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Česká republika
martin@orloj.cz*

Předmětem příspěvku je prezentace některých výsledků výzkumného pobytu ve vybraných komunitách v údolí Uruwa v provincii Morobe, Papua-Nová Guinea. Tato část státu se stala součástí YUS, která je vůbec první chráněnou oblastí Papuy-Nové Guineje. Aktuálně je v této lokalitě program ochrany stromových klokanů, kteří přežívají právě jen v této části Nové Guineje. V příspěvku bude věnována zvláštní pozornost okolnostem vzniku YUS a postojů místních lidí k tomuto projektu, který vznikl přímo z jejich iniciativy. Uvedený živočišný druh zde přežil jen díky skutečnosti, že část místního obyvatelstva se hlásí k adventistům, kteří v souladu se Starým zákonem tabuizují konzumaci některých druhů organismů. Podle adventistů z Uruwa se právě na stromového klokana vztahují restriktce formulované v knize Leviticus. V příspěvku bude také věnována pozornost otázkám environmentální výchovy, která probíhá v jedné z místních škol.

Smrt environmentální společnosti: hra tvrdých dat a lidské fantazie

Václav Soukup

*Katedra teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Česká republika
soukup@akademie-avs.cz*

Předmětem studie, věnované osudovému vztahu člověka k životnímu prostředí, je postmoderní dekonstrukce ekologické reality a mediální fikce. „Naše společná přítomnost“ bude analyzována z perspektivy dvou fatálně provázaných úhlů pohledu. Prvním úhlem je „tvrdá realita“ prezentovaná empirickými daty přírodovědců exaktně referujících o kritickém stavu životního prostředí na počátku třetího tisíciletí. Druhý úhel pohledu bude temným příběhem o fatální mediální fikci. Hrou na téma sémiotické „hyperreality“ prezentované v intencích díla Jeana Baudrillarda. Cílem interdisciplinárně koncipované studie není zaujmout jednoznačné stanovisko k danému problému, ale zpochybnit hranice mezi vědeckým snem a mediální realitou. Zpochybnit relevanci přírodovědných paradigmat v kontextu jejich schopnosti dovést do vítězného konce dialog příroda versus kultura. Prezentovat smutný fakt, že lidé již neznají ledního medvěda, zajíce ani štíra, ale vždy najdou televizí kanál, na kterém je možné s přírodou realizovat neuvěřitelné množství setkání s florou a faunou.

Uhlíková stopa evropských domácností

Jan Vávra^{1,2}, Miloslav Lapka^{1,2}, Eva Cudlínová¹

¹ Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Česká republika; ² Katedra teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Česká republika
jan.vavra@prirodou.cz, miloslav.lapka@centrum.cz, evacu@centrum.cz

Domácnosti jsou velmi důležitými spotřebiteli energie a producenty emisí skleníkových plynů. Podle některých odhadů spotřebovávají evropské domácnosti až 35 % primární energie a produkují asi 40 % všech emisí. Náš příspěvek se snaží změřit spotřebu energie v domácnostech a spočítat jejich uhlíkovou stopou, tedy množství emisí CO₂, které vyprodukují. Čerpáme z dat, která byla získána v mezinárodním výzkumném projektu 7. rámcového programu EU GILDED. V rámci tohoto výzkumu proběhlo v roce 2010 sociologické šetření v městských a venkovských oblastech pěti evropských států (Velká Británie, Nizozemí, Německo, Česko a Maďarsko). Zúčastnilo se jej přibližně 500 domácností z každého státu, dohromady tedy kolem 2500 domácností. Kromě názorů a postojů týkajících se problematiky změn klimatu a spotřeby energie odpovídali dotazovaní také na otázky zabývající se spotřebou energie v jejich domácnostech. Ta byla sledována ve čtyřech hlavních okruzích: v dopravě, vytápění, elektřině a jídelních zvyklostech. Energetická spotřeba domácností byla pak pomocí tzv. CO₂ kalkulačky a vlastní metodiky výpočtu převedena na produkci emisí CO₂ v šesti oblastech: vytápění, elektřina, jízdy automobilem, cesty hromadnou dopravou, létání a spotřeba potravin.

Získané výsledky umožňují různá srovnání, jak za jednotlivé státy, tak mezinárodní (různé státy s odlišnou politickou a ekonomickou historií). V příspěvku budeme prezentovat relativní důležitost jednotlivých kategorií emisí a jejich celkové množství v mezinárodním srovnání i v porovnání městských a venkovských domácností

Aktéři regionálního rozvoje směrem k efektivitě

Martin Zelina, Dana Pokorná

*Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s., Česká republika
Martin.Zelina@mvso.cz, Dana.Pokorna@mvso.cz*

V roce 2012 v České republice proběhnou v pořadí již čtvrté volby do krajského zastupitelstva po reformě veřejné správy, která proběhla 1. 1. 2000. Dvanáct let činnosti krajské správy představuje dost dlouhou dobu na to, aby bylo možné získat dostatečná a relevantní data pro zhodnocení fungování tohoto stupně veřejné správy. V příspěvku budeme vycházet z výsledků dotazníkového šetření, které jsme realizovali mezi řediteli krajských úřadů a mezi krajskými zastupiteli na přelomu roku 2011. Nicméně správu nad jednotlivými regiony nevykonávají pouze volení zástupci krajského zastupitelstva či zaměstnanci krajského úřadu. V příspěvku se tedy budeme zabývat zejména dvěma oblastmi, které vyplynuly ze zmiňovaného dotazníkového šetření. První lze chápat jako odpověď na otázku, kdo jsou aktéři krajské politiky neboli regionálního rozvoje? Druhou oblastí je, jaký typ interakce mezi těmito aktéry probíhá? Pro smysluplné zodpovězení obou otázek je nutný předpoklad cílového fungování veřejné správy. Toto zacílení nazýváme efektivitou. Jednoduše řečeno, bez stanovení cíle je nemožné posoudit, zda je naplňován či nikoliv. A stejně tak efektivitu lze z části vnímat jako naplnění vytyčeného cíle. Avšak dalším důležitým doplněním úvahy o efektivitě je zodpovězení otázky, k čemu všemu lze tuto efektivitu vztáhnout (resp. jaká je množina všech cílů, které lze smysluplně subsumovat pod pojem efektivita, byť nejsou aktuálně uplatňovány ani v jediném regionu). Budeme tedy argumentovat pro širší pojetí efektivity, které se netýká pouze vyrovnaného rozpočtu či naplnění vytyčených cílů, ale celosvětově prosazovaného konceptu společenské odpovědnosti organizací (angl. Corporate Social Responsibility). Konkrétněji řečeno se jedná o zodpovědnost organizací v sociálním, ekonomickém a environmentálním pilíři. Představíme srovnání mezi tímto obecným konceptem společenské odpovědnosti organizací (resp. návrhem efektivního chodu organizace) a konkrétními zjištěnými daty získanými z dotazníkového šetření z přelomu roku 2011, abychom se pokusili zodpovědět výše položené otázky. V závěru se nevyhneme kritickému hodnocení nejenom samotného sběru dat, ale i širších souvislostí, stejně jako i popisu nutných omezení, jež jsou spojena se závěry, které budeme prezentovat.

Abstracts in English

New concerns with regards to the science and higher education in the context of sustainable development – changes of paradigms, institutional frameworks, or simply idealistic visions?

Jana Dlouhá

Charles University Environment Center, Czech Republic
jana.dlouha@czp.cuni.cz

Over recent decades, higher education institutions (HEIs) have been concerned with their “third role” associated with the growing demand for their social involvement, especially with regard to sustainability – which also redefines the other important university roles of research and education. The interface of science and policy has been demonstrated to be fertile ground for new research questions; new inter-, multi-, and trans-disciplinary approaches and methods have appeared (in the environmental sciences) and new research and educational goals often based on ethical principles and socially motivated needs have been defined (everywhere where the aim is sustainable development). To support interdisciplinary research, “boundary objects” have been defined and a new type of dialogue over disciplinary boundaries has begun. Based on these developments, alternative scientific paradigms have emerged: *post-normal science* outlined by Funtowicz and Ravetz that includes dialogue that transcends the boundaries of science itself and respects a plurality of discourses, or *sustainability science* that insists on a more thorough integration of natural and social sciences due to an increase in the social functions and roles of science. These trends are in line with the democratization tendencies in science over recent decades and are followed by changes in higher education where new interfaces between science, technology, society and environment are created and new possibilities for diverse actors to meet and discuss common themes have been opened up. Such shifts are associated with the concept of *social learning* and are in practice fulfilled in various forms of university outreach; in the sustainability field such initiatives are represented by Regional Centres of Expertise aimed at achieving sustainability goals through education at the regional level. Analysis of existing RCEs brings one to the conclusion that realization of the “third role” of universities requires quite deep changes in educational practices not only at an institutional level but also within the

learning process taking place at lower levels (individual, course, program). The possibilities for promoting and evaluating social learning processes that would contribute to the development of capabilities for communicating across disciplinary and academic boundaries within HE education are discussed.

The positions of local actors in rural municipalities of the Czech Republic or Rural space: space for living or surviving?

Ivana Faltová Leitmanová, Eva Cudlínová, Milan Jílek, Renata Klufová, Ladislav Rolínek

*Faculty of Economics, University of South Bohemia in České Budějovice, Czech Republic
leitman@ef.jcu.cz, evacu@centrum.cz, jilek@ef.jcu.cz, klufova@ef.jcu.cz, rolinek@ef.jcu.cz*

The area of the Czech Republic has 90 % of municipalities which can be marked as “rural”. The population of these municipalities is about 30 % of the population of entire country. Despite the prevailing urban character of Czech population it not possible to forget the factors influencing the quality of life of rural population.

Formulation of strategies of rural municipalities’ development is not possible without good knowledge of their specific situation. The detailed view into the life of current Czech rural community is able to identify basic development strategies of different types of rural municipalities.

The article is based on the questionnaire survey and interviews made at the end of the year 2010 and beginning of the year 2012. It represents a starting point for identification of different versions of rural municipalities’ development strategies. It is aimed on position of local actors in rural municipalities of the Czech Republic and it uses secondary statistical data with prevalingly socio-economic character as well. We tried to reveal the characteristic features of so called typical villagers, people who are both objects and subjects of regional planning process.

The article is based on the research made under the project NAZV QI92A023

People from Březový potok

Jakub Jarolím, Adriana Kábová¹

¹ Department of Cultural studies, Faculty of Arts, Charles University in Prague, Czech Republic
jarolimj@seznam.cz, AdrianaKabova@seznam.cz

“Březový potok” is the name for one of six sites which were chosen by the Czech state-controlled organization RAWRA (Radioactive Waste Repository Authority) for construction a deep geological repository of radioactive waste. Especially the inhabitants of the forementioned locality “Březový potok” strongly rejected this intention. They together with inhabitants of other chosen sites and together with environmental NGOs forced RAWRA to change policy in negotiations with touched municipalities. Due to the strong protests of the communities concerned work at all six candidate localities was stopped in 2004 for five years by means of a government decision. However, currently the site “Březový potok” is again at stake.

Protests of the inhabitants of Pačejov and other contiguous villages of the site “Březový potok” were extraordinarily radical as well as the initial attitude of RAWRA. In the first instance the officials of RAWRA dealt arrogantly with the community concerned and disregarded its perspective. The new policy of RAWRA tends to bring the negotiations and dialogue with the municipalities as well as the new image of a transparent and open organization.

The aim of this paper is to point out the aspects of the process in which the inhabitants of the site “Březový potok” became the potential partners in the dialogue about the disposal of radioactive waste. In point of fact, did they really become partners? The attitude of local inhabitants and municipality in Pačejov will be discussed. Afterwards the motivation of local people to participate in the protests will be analyzed. Though some forms of protests might be viewed as immoderate, they have incited discussion about anxiety, health, biosphere, “native village” and future generations. If we take into consideration that the construction of the deep geological repository should take place in years 2050–2065, the context becomes even more noteworthy.

Is the Transition approach applicable in socially or culturally less responsive areas?

Max Vittrup Jensen

PermaLot, Czech Republic

Max@PermaLot.org

The concept of Transition network – or Transition Movement – is a grassroots network of communities that are working to build resilience in response to peak oil, climate destruction, and economic instability. The aim of this community project is to equip communities for the dual challenges of climate change and peak oil. The Transition movement is an example of socioeconomic localisation.

This internationally successful concept is now about 5 years old, however it is facing an uphill battle for introduction in the Czech Republic. My 2010 M.Sc. Thesis titled: “Transition Area Bouzovsko – Is the Transition approach applicable in socially/culturally less responsive areas?”, finds that it is unlikely for this to occur in Moravia; likely in all of the post-USSR territory. The parameters which prevents this is the lack of a popular understanding/accept by the local population, that it is necessary. The thesis outlines how this is likely due to what is viewed as a national ‘post-socialist trauma’ caused by exterior imposed socialism, along with surveillance by the regime, which in turn created a distrust of concepts such as co-operation, involvement in social society, community involvement, etc.

The study was based upon an empirical comparison between localities in Norway, California, Oregon, New York and the Czech Republic, including two different future modeling techniques and aligned with methodologies aimed at analyzing potential for implementation of new technologies and policies. It concludes that it may be more prudent for the few involved pioneers in this movement to direct their energy towards following the model outlined in the ‘Shock Doctrine’: Create a specialized plan ready for implementation when the time is right.

This approach is followed by a group in upstate New York, who in essence is creating a quality ‘post-peak everything’ manual, available for the time when authorities as well as citizens may be ready to accept such ‘Plan B’. Naturally, this is not the optimal approach, as it does not ensure a gradual decent from the present stage; the approach recommended by the transition network, however it may be the only realistic citizen led effort in the Czech Republic.

References:

Max Vittrup Jensen, M.Sc. Thesis (Department of Development and Planning, Faculty of Engineering and Science of Aalborg University, Denmark), titled: "Transition Area Bouzovsko - Is the Transition approach applicable in socially/culturally less responsive areas?"

Information in CZ about the Shock Doctrine: www.naomiklein.org/shock-doctrine

Information in CZ about peak-everything: www.energybulletin.cz

Information in CZ about the Transition movement: www.resilience.cz, www.sobestacnost.cz

The image of a woman as an ecological being

Tereza Konrádová

Department of Cultural studies, Faculty of Arts, Charles University in Prague, Czech Republic
Tekox@seznam.cz

*Nymphs in robes by Stella clad
Saw themselves in the media deluge
And drank like mad...*

A woman is traditionally conceived as a natural being, the one who speaks with nature, understands it, is its part – in fact, the one who is one with Nature. This connection did not go unnoticed by the so-called second-wave feminists who were in turn prompted, among other things, to found a new movement – ecofeminism. Ecofeminism is based on the idea of a woman's closeness to nature and implies a woman's tendency to protect nature and to popularize ecological thinking, a tendency that should be her innate quality. The analysis of the treatment of ecological issues in Czech gender-oriented lifestyle magazines, i.e. magazines that do not consider the topic relevant and focus on commercial success only, will show whether woman is seen as a “more ecological” being than man.

The research will be done on four magazines, two of which are focused on women (*Cosmopolitan*, *Marianne*) and two on men (*Esquire*, *Maxim*), which will enable us to view a woman from the perspective of both sexes. *Cosmopolitan* is a representative of a magazine for “young modern women” with worldwide reader base, *Marianne* with its motto “Life Begins at Thirty” and its choice of topics addresses women a generation older. *Maxim* and *Esquire* may be considered as their male-addressed counterparts. The research will consist of formal quantitative analysis (number of articles containing ecological topics, their type and length etc.), content analysis and eventual comparison of individual periodicals. The results should tell whether and how the above-mentioned media display gender-based differences in their approaches to ecology.

Does a woman, within the overfabricated milieu of the consumerist media and the whole of the western society, remain a natural being struggling sincerely on behalf of the planet? Or does she refract and shatter into an image of urban creature estranged from nature whose ecologically friendly behaviour, if any, is strictly subordinated to fashion?

Creative industries: the end of freedom of culture or the end of mainstream?

Mario Kubaš

*Department of Cultural studies, Faculty of Arts, Charles University in Prague, Czech Republic
mario.kubas@centrum.cz*

Current Euro-Atlantic society is undergoing a radical change of paradigm, having huge impact both on cultural and economic universe. Deep changes, being deep-rooted in 80s, are transforming social and consumer patterns.

A denominator of this transformation is a digital revolution which has accelerated economic shift. Currently the most dynamic economic activity is an exchange of intangible goods – cultural contents.

Culture policies do reflect this transformation. Subsidizing cultural activities, investments into cultural heritage are losing its priority. Instead of this classical cultural approach, the most discussed issue is becoming actions for flourishing cultural entrepreneurship. Cultural universe is no more defined by highbrow culture as national theatres or national museums, etc. Today's concept of culture, called creative industries is broadened by anything creative, including design or advertising.

Digital world, new types of social communication facilitating knowledge and information sharing, are playing the key role in the paradigmatic shift. Cultural and social statistics corroborate that people spend money for digital gadgets and for digital and media content fees increasingly.

There is a new type of trade emerging. People buy cultural items as books, music, films, information via internet which due to the specific economic rules ruptures so far indubitable domination of mainstream, popular taste. Myriad of clicks are destroying cultural homogeneity.

On the other side, an economic pressure on this new shaping cultural universe is constantly growing. Powerful finance corporations are investing a huge amount of money, trying to take control over the cultural trade, developing and looking for the new models of economic prosperity in a new era. The new type of trade of the cultural goods is living under permanent pressure. It is a new chapter in a battle for cultural freedom.

The chapter is written more than ever by people, concrete persons, not by particular economic interests. There was not any epoch like this which would contest an idea of one right culture, of one right art in this radical way. Cur-

rently culture is creating from below. An unseen expansion of creativity being seen permanently in the digital world is a significant evidence of the radical shift in a human history.

It is an Arab spring of cultural universe defying rules of classic principles of the economic exchange which has been so far defining which books, which music, which films should enter into our lives.

Why (not) to be with children in nature? What do forest kindergartens bring into discussion in society

Tereza Kulhánková

*Department of Environmental Studies, Faculty of Social Studies, Masaryk University, Czech Republic
terzre@gmail.com*

In the Czech Republic number of forest kindergartens is growing. In the forest kindergarten children spend most of the day outdoors, all the year through. Practitioners of forest kindergarten believe that being in natural environment in any weather provides children with an adequate experience of reality and enough opportunities for versatile development. However, the practice of forest kindergarten collides with the legal system which institutionalizes pre-school education in the Czech Republic. It also challenges culturally shared assumptions (not only) about what the pre-school education is for and what the pre-school education looks like. The study of remarks, experience and believes of practitioners of Forest family club in Tišnovsko area illustrates a particular example of a phenomenon of the Czech organizations which claim allegiance to the forest kindergarten idea. In the study, remarks, experience and believes are approached as social representations. These can be seen as the most influential on the reality which we live in, especially in “*the way we look at our world is ultimately at fault*” frame of reference.

The remarks, experience and believes analysed in the study come from public communication of the club practitioners and from the following interviews. In the pre-school education, do we need any alternative to its prevailing form? Which environment is convenient for pre-school education: natural or man made? For whom is it and is it not natural to spend some time in nature? Who should guide the interactions of pre-school aged children in the natural environment and under which conditions? What do we share with children today? And actually, why should we look for the answers: do we prefer children to be clean or happy or what matters to us?

The endeavour of forest kindergartens practitioners in running their initiatives opens various topics for discussion in the society which so far have been rather neglected by both the general public and the science. The study of recently established organizations offers not only space to integrate similar civic initiatives into a broader social context and to reveal their role in the

society. The study also brings new concepts and proposals for future research methodology. Apart from that, it draws some possible explanations why scientific findings in certain research fields are still missing.

Landscape playground

Hannes Palang

*Centre for Landscape and Culture, Tallin University, Estonia
palang@tlu.ee*

Do rural landscapes indicate the shift of European society towards more environmental friendly behaviour, towards an “environmental society” in a broader sense? Or do rural landscapes indicate just the opposite opinion?

Some years ago, Marc Antop (2005) listed urbanisation and accessibility as two of the main factors driving landscape change. Paul Claval (2005) has drawn our attention to the fact that cultivating the land – which once was the main activity for most of the people – is not seen any more as an act God would like. From an area of everyday hard work landscape has turned into a playground in many senses. And tourism has a role here to play.

First of all, we are visiting places that formerly were beyond our reach. Due to that, places treated as hostile or useless are now seen as providing educational, scientific or even recreational value. I will elaborate this with the example of boardwalks in Estonian bogs.

Secondly, landscape is being used for all sorts of recreational activities, games, adventures etc. Each of them creates their own sign systems in the landscape, invisible for an undedicated eye. Geocaching is one of such games. In this sense, landscape acts similarly as in many aboriginal cultures – there are places that are allowed for everyone and there are places secrets of which are known only to the initiated ones. The initiation rites differ, though. And from here there is a link to maps and mappings.

Participation on cultural activities in rural and urban environment

Věra Patočková, Jiří Šafr

*Institute of Sociology of the Academy of Sciences of the Czech Republic
vera.patockova@soc.cas.cz, Jiri.Safr@soc.cas.cz*

The concept calling for inclusion of culture into the model of the sustainable development is the starting point of the contribution, since it is culture that shapes what we mean by development and also influences values and people acting. Thus, beside social, economic and environmental pillars of sustainable development, we can witness the increasing effort for the inclusion of culture as the fourth one. In this context, attention is paid on the area of changing cultural consumption and preservation of tradition and local culture. Cultural participation in community is perceived as an essential component of a healthy and sustainable society (Hawkes 2001). Cultural participation in the locality supports local sustainable development; contributes to the identification with place as well as to the processes of local democracy.

The analysis of the data from the large representative survey that took place in autumn 2011 deals with forms of leisure participation in the contemporary Czech society with the emphasis on cultural participation and participation within the framework of different kind of voluntary associations including those connected with nature (nature preservation, hunting, gardening, etc.). Authors asked themselves a question how engagement into these activities is connected with environment in which people live. The special attention is focused on the differences in leisure participation between urban and rural environment since cities and villages offer different conditions for leisure participation, especially for activities connected with culture, associations as well as for activities concerning nature and environment. Further, it is focused on determination of leisure activities and participation on cultural and associational activities in the perspective of generational and educational differences as well as in the context of the results from previous sociological surveys from the 80s of the last century. Is there a change in the level of cultural determinants of life style according to a type of settlement? Does the trend of continuous diminishing of the differences between rural and urban environment still continue? Finally, we seek the answer to the question whether the participation on cultural and social activities which are taking place in the community contributes to identification with the relevant locality.

Hawkes Jon. 2001. *The Fourth Pillar of Sustainability. Culture's essential role in public planning*. Common Ground Publishing Pty Ltd in association with the Cultural Development Network (Vic).

Maintenance of traditions versus globalization tendencies on example of Czech ethnicity in Romanian Banat region

Mária Pákozdiová¹, Markéta Šantrůčková²

¹ Department of applied and landscape ecology, Faculty of Agronomy, Mendel University in Brno, Czech Republic

² Silva Tarouca Research Institute for Landscape and Ornamental Gardening, Publ. Res. Inst., Czech Republic
1Mery1@seznam.cz, santruckova@vukoz.cz

The main research question of the paper is the relationship between the local community and globalization tendencies and the ways of transformation or maintenance of local traditions in globalized environment. The research area is a specific locality of two Czech villages in Romanian Banat region: Svatá Helena and Gernik. These villages were established in 1820s. Their inhabitants colonized, by that time, empty area of Military border of The Habsburg monarchy. The local communities had constituted themselves till the half of the 19th century and they have consequently evolved in a relative isolation from their Romanian surrounding, that was given by cultural and physical (big distances) barrier. At the same time the inhabitants of Czech villages have always kept up contacts with their home country, although more or less irregular. These contacts were kept due to missionaries and education workers at the end of the 19th century and in the interwar period (1918–1938) and due to the correspondence between local inhabitants and family members who went to Czechoslovakia just after the World War II as well. Nevertheless, the modernization exploded dramatically in these villages in the Banat region after the year 1989, when the communist policies of N. Ceausescu collapsed along with Romania's isolation in general. Within the context of political changes and travel possibilities Czechs have rediscovered their countrymen in Romania and a rather busy tourism has developed there. The tourism is focused on visits of villages in Banat region by Czech tourists. Simultaneously, another wave of strong migration from Banat villages to the Czech Republic has started. The entrance into EU 2007 meant an additional opening of Romania to the world.

Together with it, by that time, the unknown enterprise activities, started there. One of the distinct manifestations of globalization tendencies is the build-up of wind power plants, which is currently in progress in the cadastral territory of Svatá Helena. In Gernik the preparations proceed these days. The

build-up is not only a huge intervention in the landscape (with its impacts both on landscape character and nature), but in lives of local people as well. What will the advice change bring? What impact will it have on life of local population? First investigations in form of interviews with inhabitants of already mentioned villages and by the method of participant observation were carried out.

Changes of society and culture reflected in postmodern art: land art

Barbora Půtová

*Department of Cultural studies and Institute of Art History, Faculty of Arts, Charles University in Prague, Czech Republic
bonthyl@email.cz*

The genesis of postmodern art has brought changes not only to the contents of artistic works but also to the area of new expressive forms, artistic instruments and artistic schools. This paper aims to draw attention to an artistic school called land art, which emerged in the second half of the sixties of the 20th century in American cultural environment. In land art the primary artistic material, a part of the artefact and also the place of its presentation is land. Objects that are created in the countryside can be transformed into a new expressive form or vanish completely. In some cases it is not possible to preserve the created work, as the landscape is subject to e.g. land formation, erosion or climatic changes and the seasons. The goal of this paper is to establish the question to what degree land art emphasized the environmental aspect and to what degree landscape only served the purpose of background or space where to manipulate with a great amount of mass. That is why the focus is mainly on the comparison of American and European land art and the reasons for their different approach towards landscape. The first works of American land art, whose objects are to be found mainly in vast deserts in Western America, were created with the help of heavy machinery. The environmental interest falls into the shade as the authors were motivated in particular by escaping excessive commercialisation of art. By contrast, European land art differs by not approaching landscape only as an instrument or material. That is also caused by how European landscape differs from American landscape: it is characterised by higher population density or different cultural-historic connotations (traditions of respect towards landscape, its depiction in paintings and literature, the tradition of pilgrimage, etc.). That is the reason why European artists approach landscape in a more sensitive way and they were environmentally more committed as the purpose of their work was not to transform or modify land but rather to use it as symbolic space and an equal partner in the interaction.

Changing societies without changing lifestyles?

Fritz Reusswig

*Potsdam Institute for Climate Impact Research, Germany
fritz@pik-potsdam.de*

Climate change is not the only, but a very risky reason why modern societies need substantial change. Until 2050, we have to reduce our greenhouse gas emissions by 80–90 %, otherwise dangerous climate change with common but differentiated complex risks for all are unavoidable. Given the ‘carbon lock-in’ of modern societies, such a low carbon future can only be reached by a substantial transformation of socio-technical systems at various levels and domains (private households, firms, cities, energy and transportation systems, systems of food provisioning, the cultural industry etc.). While many complain that climate change was either not certain or not dangerous enough, others assume the low carbon transformation to be too expensive. Against that, more and more economists argue that this is a myopic reaction, not only in ecological, but also in economic terms. They even promise a new wave of ‘green growth’. But what does that term mean, and what does it mean for modern lifestyles? Most economists—even those that propagate ‘green growth’ as the remedy for the future—favor technological solutions. Their main concern is to find out how and when green technologies could become less expensive than their fossil fuel based alternatives. Economists as well as politicians shy away from questioning our level of consumption, and in critically assessing our lifestyles in which consumption patterns are embedded in. Questioning preferences and criticizing overconsumption is politically not feasible and sounds a little bit like good old communist 5-year plans.

But is that true? In my presentation I will challenge that mainstream view and argue that without a combination of technological solutions and lifestyle changes, reducing the total level of consumption in many domains, we will not be able to achieve our ambitious climate policy goals. I will do so by looking at carbon footprints also from a social equity point of view. And I will refer to the socio-ecological costs of ‘successful’, but lifestyle-blind climate policy. My examples will come primarily from Germany and India, where we do some research on climate change, urban planning, and lifestyle changes. Finally I hope to show that lifestyle policies are nothing new, but already now fully in place—only pointing mostly to the wrong direction. We ‘just’ need to re-program them.

One step forward, two steps back: on the politics of sustainability in the U.S.

James Sandy Rikoon

*College of Human Environmental Sciences, University of Missouri, USA
RikoonSandy@missouri.edu*

In anticipation of Rio+20 conference in June in Brazil, it is very appropriate that we ask whether or not changes towards sustainability can be documented over the past twenty years and, if not, to ask why not, and what might be necessary to better ensure that movement towards sustainability characterize the next twenty years.

As for the performance of the United States, the answer to the question of how far we have progressed on the road to sustainability has to be “not very far at all.” The problem is not in the three traditional pillars of sustainability – that we must simultaneously address economic, environmental, and social issues in all our endeavours.

But sustainability is not a technical or scientific or research problem – it is a political problem. And so the deeper problem, the one I will focus on here is that of politics, or really, that of power. “Political” refers to systems of governance and control. I examine the diverse practices and process through which power, in its multiple forms, is wielded and negotiated in policy-making concerning sustainability in the US. And the fact is that advocates of what might be called a deep sustainability (borrowing from the notion of deep ecology) have little power, and those who advocate a shallow sustainability have greater power. I will especially focus on three strategies by which weak sustainability advocates protect their interests: (1) During direct conflicts over selected sustainability issues in public decision-making; (2) Confining the scope of decision-making to only those issues that do not seriously challenge shallow sustainability, and (3) Avoiding conflicts by shaping people’s perceptions and beliefs about sustainability via ideology and propaganda.

The power of dominant political and economic interests to control the policy arenas and discourse about sustainability worries me as I look towards Rio+20. The UN member states agreed that the Rio conference would focus on “green economy within the context of sustainable development and poverty” and the “institutional framework for sustainable development.” But what does these terms mean? If the answers are offered in the existing powerful paradigm of market-driven solutions that today dominate the American scene,

then “green economy” will mean more of the same. It will mean more focus on schemes like carbon trading, which has failed to reduce emissions. It will mean more commodification of food and water, land and biodiversity, which has failed to reduce hunger and thirst, poverty and ecological degradation and has instead increased it. It will mean that we have fallen further behind in our quest for sustainability.

Biodiversity conservation in Uruwa Valley, Papua New Guinea

Martin Soukup

*Department of Cultural studies, Faculty of Arts, Charles University in Prague, Czech Republic
martin@orloj.cz*

The paper aims to present findings of the fieldwork undertaken in selected communities in the Yawan of Uruwa valley in Morobe Province, Papua New Guinea. This area is a relatively remote part of Papua New Guinea. Yawan is located in YUS Conservation Area which was the first protected area under the Conservation Areas Act from 1978. Conservation Area is bisected by the Yopno, Uruwa and Soma rivers. YUS Conservation area was opened in April 2009. In the paper will be paid attention to the cultural and historical backgrounds of YUS establishment. This one was initiated by the local people. Today Tree Kangaroo Conservation Program is running. In the paper will be discussed religious and cultural settings enabling to keep this program in YUS.

The death of the environmental society: a play of sober data and human fantasy

Václav Soukup

*Department of Cultural studies, Faculty of Arts, Charles University in Prague, Czech Republic
soukup@akademie-avs.cz*

The subject of this study, dedicated to the fateful relationship between the man and the environment, is the postmodern deconstruction of the ecologic reality and media fiction. “Our common present” will be analysed from the perspective of two inevitably interconnected points of view. The first point of view is “sober reality” represented by empiric data provided by natural sciences referring scientifically about the critical state of the environment at the beginning of the third millennium. The second point of view is a dark story about fateful media fiction: a play on the subject of semiotic “hyper-reality” presented within the intentions of Jean Baudrillard’s work. This interdisciplinary study does not aspire to take an unambiguous point of view on the given issue, but rather to question the boundaries between a scientific dream and media reality; to question the relevance of scientific paradigms in the context of their ability to bring the dialogue nature versus culture to a successful end; to present the sad fact that people do not know a polar bear, a hare or a scorpion but they always find a TV channel where they can encounter with an incredible amount of flora and fauna.

Carbon footprint of European households

Jan Vávra^{1,2}, Miloslav Lapka^{1,2}, Eva Cudlínová¹

¹ Department of Structural Policy of the EU and Rural Development, Faculty of Economics, University of South Bohemia in České Budějovice, Czech Republic; ² Department of Cultural studies, Faculty of Arts, Charles University in Prague, Czech Republic
jan.vavra@prirodou.cz, miloslav.lapka@centrum.cz, evacu@centrum.cz

Households are important energy consumers and greenhouse gas emission producers. According to some estimations European households consume up to 35 % of primary energy and produce about 40 % of greenhouse gases. In this paper we try to measure households' energy consumption and calculate their carbon footprint (the amount of CO₂ emission produced). We build on data collected in international research project of 7th Framework Programme EU GILDED. In 2010 sociological survey was conducted in five European countries in this project (the United Kingdom, the Netherlands, Germany, the Czech Republic and Hungary). Approximately 500 households from each state were involved, together around 2500 households. Apart from the opinions and attitudes towards climate change and energy consumption, respondents also filled the data on energy demand of their households. These data were questioned in four main areas: heating, electricity, transport and food habits. Energy demand of the households was turned into the CO₂ emissions by so called CO₂ calculator with our own calculation methodology. These emissions were divided into these six categories: heating, electricity, car using, public transport, flights and food consumption.

The results could be compared and analyzed in different ways, either within the countries or among the countries (with different political and economical histories). We aim to present the comparison of different categories of households' emissions and their relative importance, and variances of emissions from different countries and urban/rural areas.

Agents in the regional development towards effectiveness

Martin Zelina, Dana Pokorná

*Moravian University College Olomouc, Czech Republic
Martin.Zielina@mvso.cz, Dana.Pokorna@mvso.cz*

The already fourth elections to the regional councils after the reform of public administration, which took place on 1st January 2000, are going to be held in the Czech Republic in 2012. Twelve years of activities of the regional administration represent a period of time long enough to obtain sufficient and relevant data for the evaluation of the functioning of this level of public administration. The paper is based on the results of a survey which we implemented among the directors of the regional authorities and among the regional representatives at the turn of the year 2011. However, the administration of the individual regions is not performed by the elected representatives of the regional councils or employees of the regional authorities only. Therefore the paper addresses especially two areas resulting from the above-mentioned survey. The first one can be understood as the answer to the question of who are the agents in the regional policy, or regional development. The second area is the type of interaction between these agents. For a meaningful answer to both questions a presumption of the target functioning of the public administration is essential. This targeting is called effectiveness. Simply without setting a target it is impossible to assess whether or not it is achieved. In the same way the effectiveness can be partly perceived as an achievement of the set objective. However, another important enhancement of the reflection about the effectiveness is to answer the question what this effectiveness can be applied to (respectively what is the set of all the objectives that can be meaningfully included in the concept of efficiency, but are not currently enforced in a single region). We therefore will argue for a wider concept of the efficiency, which is not only linked to a balanced budget or a fulfilment of the objectives as set out, but the world-wide espoused concept of the Corporate Social Responsibility. More specifically it is the responsibility of organisations in the social, economic and environmental pillars. We will introduce the comparison between this general concept of corporate social responsibility (respectively the proposal for an effective running of an organisation) and specific observed data obtained from the questionnaires from the turn of the year 2011. Based on this we will try to answer the above questions. In conclusion, there are some inevi-

table critical comments not only about the data collection itself, but also about the wider context, as well as a description of the necessary restrictions, which are connected with the conclusions that we will present.

**Panelová diskuze
s tématem
„Existuje vůbec
společenská vůle ke změně
směrem k environmentální
udržitelnosti?“**

Společenská poptávka existuje, ale je třeba zlepšit konkrétní podporu státu

Vojtěch Kotecký

Hnutí Duha, Česká republika
vojtech.kotecky@hnutiduha.cz

Česká recyklace komunálního odpadu během minulých deseti let stoupla na třiapůlnásobek. Rozloha půdy, kde farmáři hospodaří podle pravidel ekologického zemědělství, je skoro třikrát větší. Výroba elektřiny z domácích čistých obnovitelných zdrojů vyrostla na 250 procent. Chytrá ekonomika pomalu, postupně, ale viditelně posiluje. Firmy investují do zelených inovací a rodiny chtějí větší kvalitu života. Ekonomická i společenská poptávka je vidět v každodenním životě i ve statistikách. Ale změna závisí na tom, aby se k ekonomické i společenské poptávce přidala také konkrétní podpora státu: legislativou, daňovými reformami, granty a jinými programy musí podnikům i domácnostem pomáhat a motivovat je.

Změny postupují zdola

Lenka Pipková

*Greenpeace, Česká republika
lenka.pipkova@greenpeace.org*

Záleží na tom, jak chápeme pojem „společnost“. Pokud jako jednotku, masu lidí reprezentovanou a řízenou jejími politickými představiteli, pak bychom jen stěží hledali vůli k jakékoliv udržitelnosti, natožpak environmentální. Ovšem při pohledu z druhé strany, z pohledu jednotlivců, komunit a dokonce i mnoha komerčních společností, si všimneme jasné a rychle narůstající snahy o trvalou environmentální, a to nejen, udržitelnost. Stále více lidí si uvědomuje dopady své činnosti na životní prostředí a absurditu konzumního způsobu uvažování a v rámci svých možností usiluje o změnu.

Lidé jsou různí aneb Vůle k udržitelnosti existuje vedle nevůle a lhostejnosti

Marie Petrová

Ministerstvo životního prostředí, Česká republika

Pracovní skupina pro Místní Agendu 21 Rady vlády pro udržitelný rozvoj, Česká republika

Marie.Petrova@mzp.cz

Trvalá udržitelnost, nejen ta environmentální, si žádá změny zažitých stereotypů a jistá omezení ve prospěch „budoucnosti“. Společnost není monolit – škála dotazované vůle má rozsah od nadšení po odpor. Poptávka se liší stát od státu – existuje řada vynikajících příkladů dobré praxe. U nás poslední volby poptávku po udržitelnosti „zdola“ neukázaly, pro politickou reprezentaci není prioritou. Přesto letos prošla vládou Koncepcí podpory místní Agendy 21, meziresortní politická podpora místní udržitelnosti. A na radnicích působí i takoví starostové a zastupitelé, kteří udržitelnost jako prioritu vnímají. Není jich mnoho a ve výsledcích se liší – jsou ale důkazem, že tu jsou a že to jde.

Tvoje společná přítomnost

Jakub Žárský

*Univerzita Innsbruck, Rakousko
j.zarsky@gmail.com*

Pokud bych na to chtěl dát rychlou, lehkomyšlnou odpověď, řekl bych, že ano, že v to doufám. Pokud by měla být odpověď odpovědná (tedy opravdovou odpovědí), potřeboval bych pochopit co je a jak vzniká společenská vůle a co si taková vůle představuje pod pojmem environmentální udržitelnost. Nejsem asi úplně schopný uvažovat v kolektivním duchu, takže spíš spoléhám na to, že tu vůli vidím u konkrétních lidí a také na to, že je možné o tom s nimi mluvit. A těch lidí není zas tak málo, spíš mají dojem, že je nikdo neslyší. Součástí odpovědi je snad i tato konference.

Panel discussion on topic

**“Is there actually any social will
to the change towards environmental
sustainability?”**

Social demand exists, but specific government support should be strengthened

Vojtěch Kotecký

Hnutí Duha (Friends of the Earth), Czech Republic
vojtech.kotecky@hnutiduha.cz

Recyclation of communal waste increased 3,5x in last decade. Area of land cultivated by ecological agriculture is almost three times bigger. Electricity production from national clean renewable sources grew up to 250 percent. Smart economy slowly, gradually, but visibly, moves ahead. Companies invest into green innovations and families request for higher quality of life. Economical and social demand is present in statistics and everyday life. But the change depends also on the specific state support: legislation, tax reforms, grant fundings and other policies must help and motivate companies and households.

Changes rise from the bottom

Lenka Pipková

Greenpeace, Czech Republic
lenka.pipkova@greenpeace.org

It depends on how we understand the word “society”. If it means a unit, a mass of people represented and governed by politicians, we would hardly find any will to any kind of sustainability, let alone environmental. On the other hand, from the point of view of individuals, communities and even many companies, we notice a clear and rapidly growing effort to achieve permanent environmental (not only) sustainability. More and more people realize environmental impacts of their everyday actions and the absurdity of a consumption focused way of thinking, and they seek change.

People vary or The will for sustainability exists along with the unconcern

Marie Petrová

Ministry of the Environment of the Czech Republic

Working group for Local Agenda 21, Government Council on Sustainable Development, Czech Republic

Marie.Petrova@mzp.cz

Sustainability (not only the environmental) demands change of the stereotypes and some today's restrictions for "future" benefits. The society is not the monolith – the scale from enthusiasm to resistance towards sustainability can be found. The demand differs in various countries – a lot of examples of good practices exist. Last parliament elections in the Czech Republic did not show the bottom-up demand for sustainability, it is not a priority for political representations. Nevertheless the Conception of support of Local Agenda 21 was agreed by the government this year. It is interdepartmental political support to local sustainability. There are some municipal deputies and mayors who do perceive sustainability as a priority. There is not many of them and their outcomes differ – but they confirm it is possible.

Your common presence

Jakub Žárský

*University of Innsbruck, Austria
j.zarsky@gmail.com*

To give a quick and simple answer I would say: Yes, I hope it exists. To give a responsible answer (meaning a “proper response”) I would need to fully understand what social will is, how it develops and how it perceives the term “environmental sustainability”. I am not quite capable of this collective way of thinking so I rather rely on the fact that I find this will in individuals and also in the ability of those individuals to get their message across. And there are not only few of such people; they only often live convinced that nobody can hear them. I hope one part of the answer is also this conference itself.

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE